

Laatdienst: 5 oktober 2008
Kapelkerk, Laat 80, Alkmaar
Voorganger: Marius de Geus
Serie: Ommekeer
Thema: De roeping van Samuel
Tekst: 1 Samuel 1, 2, 3

Ommekeer' als kader

Sinds eergisteren 3 oktober bestaan de Laatdiensten 15 jaar. Dat vieren we met een vernieuwde aanpak van de Laatdienst-series: iedere serie een drieslag 'leerhuis-zang-meditatie'. Vandaag leerhuisdienst. Dat klinkt ernstig: een soort 'les'. Bijbel-les. Saai, stoffig?... Ik wil uitleggen wat we ermee bedoelen. Vandaag willen we eigenlijk alleen één bijbelverhaal neerzetten. De thematiek die hieruit opkomt is 'ommekeer'. En in het verlengde daarvan 'inkeer'. De volgende twee vieringen gaan daarop dóór: in een zangdienst en een meditatiedienst.

Het bijbelse verhaal komt uit het Oude, of liever 'Eerste' Testament: de roeping van Samuël (zie kerkraam naast de preekstoel). Voor sommigen bekend, voor anderen misschien niet. We proberen het verhaal van die roeping dichterbij te brengen. Beter gezegd: we proberen zelf dichterbij dat verhaal te komen. Daartoe lezen en vertellen we het, inclusief het voorafgaande: de situatie waarin Samuël is geboren.

't Is een complex verhaal. Er komen een heleboel personen in voor. Iedere persoon in het verhaal heeft een eigen positie, eigen invalshoek, en dus haar of zijn eigen gelijk. Een 'weefsel' van meningen, die soms ook nog binnen één persoon ineens veranderen. In dit krachtenveld zoeken we naar de betekenis van omkeer. En inkeer.

Hanna's inkeer

Hanna vlucht van tafel, in tranen. De tempel in, en daar bidt ze tot God. Ze prevelt zacht voor zich uit, onhoorbaar. Je ziet alleen haar lippen bewegen. Waar ze om bidt, kun je wel raden: zélf een kindje! Maar wat ze dan al biddend belooft, zou geen mens verzinnen: dat áls ze echt een kind zal krijgen, ze het terug zal geven aan God. Ook de priester Eli die haar stille misbaar aankijkt, heeft geen flauw vermoeden.

'Doe je wijn van je af,' zegt hij. 'Ga je roes uitslapen!'

Hij houdt haar blijkaar voor een tempelprostitutee. Dat bestond toen, al wil Eli die toestanden niet in en om zijn tempel. Maar hij kan het tij niet keren. Eli's eigen zonen Chofni en Pinechas - zijn toekomstige opvolgers in Silo - zien er nu juist wél wat in: gewijde hoerenloperij. Ze kennen het zelf. Als vruchtbaarheidsritueel, zeg maar. Het was 'in'. Als een vorm van (toentertijd) 'moderne' godsdienstbeleving.

'Ga je roes uitslapen!...' Maar Hanna antwoordt: 'Nee mijn heer, het is geen drank maar verdriet! Ik heb voor God mijn hart uitgestort.' En het pastorale

hart van de priester keert zich ter plekke om, 180 graden. Omkeer! En dan, zonder te weten *wat* hij zegt, zegent hij haar met de woorden: 'Ga in vrede, moge Israëls God je geven wat je gewent hebt van hem.'

Dat klaart Hanna's hemel op. Een ommekeer, ook bij haar. Ze eet en drinkt, treurt niet langer. Ze voelt weer vaste grond. Een grond waar later Hanna's loflied uit ontluikt. Maar eerst haar inkeer: hoe Hanna haar gelofte inlost.

Samuël in de tempel

Het verhaal schetst na de lofzang van Hanna uitvoerig het wangedrag van de priesterzonen van Eli, Chofni en Pinechas, hoe zij de tempeldienst te schande maken. De waarschuwing van 'een man Gods', 'n soort profeet, die onheil aankondigt als straf, inspireert Eli niet tot genoeg kracht om zijn zonen tot de orde te roepen, die zich asociaal gedragen, 'van God los', enkel hun eigen aspiraties en toekomstplannen dienend.

Een ongunstige omgeving, zou je zeggen, voor Samuël om op te groeien. Maar wat vertelt ons het verhaal: hij, zo klein als hij is, dient God wél, hij volgt wél het voorbeeld van Eli. Een ontroerend detail zegt ons: in een echt priestergewaad, een jaarlijks cadeau van zijn moeder. Zij volgt zijn groei.

Wij hebben een poging gedaan ons voor te stellen hoe het Elkana en Hanna, de ouders, te moede moet zijn als medespelers, lotgenoten in het leven van hun zoon, de profeet Samuël.

Monoloog van Elkana:

Mijn naam is Elkana, 'God brengt voort'. Daar heb ik bij geholpen. Ik lijk vader Jacob wel: twee vrouwen, en een heel stel kleintjes. Allemaal kinderen van Peninna, een geweldige moeder, daar niet van. Maar ik geef toe: niet altijd makkelijk voor anderen. Zeker niet voor Hanna!

Hanna, mijn liefste, wat moest ze lang wachten op háár eersteling, ons oogappeltje. Sam, zo'n lief, mooi kindje! Heel ander karakter dan de anderen. Zeven is hij nu. Ik denk heel veel aan hem, maar ik zie 'm haast nooit. Alleen met de feestdagen. Voor hem ben ik een vreemde meneer.

Onze Samuël woont dus al een hele tijd niet meer thuis. Hij was nog een kleuter toen we hem achterlieten in het Grote Huis in Silo. Een soort tempeltje, verweg over de bergen. Je gaat er niet zomaar even heen, zeker niet met alle kinderen. Eén keer, hooguit twee keer per jaar.

Dat we hem daar brachten was destijds trouwens

niet mijn keus. Natuurlijk niet.'t Was Hanna's besluit. Ze was er niet van af te brengen. Het werd mijn zwaarste pelgrimstocht. De bergen leken hoger dan ooit.

Gek genoeg vond Sammy het leuk, zeker toen we eenmaal in Silo waren. Zoals de mensen zich daar gedragen. Het erediens-protocol. Buigen voor God. Wij doen dat ook gewoon als we daar komen. Eén keer bij aankomst, én weer als we weggaan, de volgende dag. Sam deed het meteen na. Wel honderd keer! Weet zo'n kind veel, 't is een spelletje. Buigen, eindje rondlopen, wéér buigen, wéér even weglopen, enzovoort.

Er zat een oude priester te knikkebollen bij de deur. Hij vond het allemaal best. Pelgrims ziet hij zo vaak, ook hele gezinnen zoals wij.

Hij had wel schik in onze Sammy, geloof ik. "Samuël, mijn zoon", zei hij tegen hem. 'Kleinzoon' had beter gepast... Maar Sam vond het prachtig. Hij wilde ook zo'n priestermantel! Die krijg je, beloofde Hanna.

Ik was trouwens wel blij dat die ouwe opa ons zijn zegen gaf, toen we weer naar huis zouden gaan de volgende dag. Heel plechtig is dat, voor ons allemaal een heilig woord, hoofd voor hoofd. En toen gingen we dus. Weer op huis aan.

Dat moment, ik denk er dagelijks aan. Mijn hart brak. Dit kind! Dáár. Dat is toch geen plek voor zo'n klein jongetje. Mijn zoon, mijn prachtige krullenbol!

Hanna zegt dat hij nu bij God woont. Ik begrijp nog steeds niet wat haar bezielde heeft. Ze móést het zo doen, zegt ze, beloofd is beloofd. Alleen God weet of ik ooit zal leren er vrede mee te hebben.

Monoloog van Hanna

Mijn naam is Hanna, dat betekent 'Hij (God) heeft mij begenadigd'.

Onbegrip, ik zie het iedere dag weer bij Elkana. Hij worstelt er nog steeds mee, dat we Samuël naar de priesters hebben gebracht. 'Weggegeven', zegt hij, 'wat bezielde je?'

Wat bezielde mij...

Wanhoop, pure wanhoop...

Kind na kind werd er geboren bij Peninna. Zij werd groter en sterker. Ik kleiner en zwakker. Onvruchtbaar! Ik kon weinig vreugde voelen voor al die nieuwe levens van haar en onze man.

Peninna bespote mij vaak wreed, tergde mij tot het uiterste. Het maakte mij radeloos, verdrietig... Met Elkana kon ik dit niet delen. Ik teerde langzaam weg.

Bij de geboorte van het zoveelste kind van haar werd ik wanhopig. Tijdens onze jaarlijkse offerreis naar de priesters stortte ik daar, aan Gods altaar, geluidloos mijn hele hart uit. Ik bad, verweet, klaagde, smeekte... smeekte om genade... én... beloofde.

God hoorde mij: Hij schonk mij mijn zo felbegeerde zoon, onze Samuël.

De vreugde van zijn geboorte en later van de andere kinderen, verzacht de pijn dat we hem zo klein als hij was achterlieten bij de priesters, bij Eli, mijn belofte nakomend aan God.

Elkana mist hem nog iedere dag, onze eerstgeborene. Ik zie het, 't raakt me. En ik, - ik beroep mij op God. En vertrouw...